

En drottning från

Hon har visat utsatta kvinnors situation i Iran, priser och ovationer har regnat över henne – nu senast på Göteborgs filmfestival, där hon mottog Mai Zetterlingstipendiet – och hennes verk har blivit internationellt uppmärksammat. I sin nya film berättar hon delar av sin egen historia och möter en gammal fiende från förr.

Arbetaren träffade regissören Nahid Persson Sarvestani.

AV SHORA ESMAILIAN (TEXT) OCH JAN-ÅKE ERIKSSON (FOTO)

NAHID PERSSON SARVESTANIS senaste film *Drottningen och jag*, som har premiär på fredag, har redan hyllats i svensk press. Men om de tidigare filmerna handlat om utsatta kvinnor nära det iranska samhällets botten har hon höjt kameran den här gången – till ingen mindre än den före detta drottningen.

På väg ut till en villaförort i Stockholm undrar jag hur den 48-åriga regissören Nahid Persson Sarvestani får sina intervju-personer att vara så avspända och öppna framför en kamera. I de båda mycket gripande filmerna om iranska kvinnors situation i den islamiska republiken, *Prostitution bakom slöjan* och *Fyra fruar och en man*, verkar Nahid Persson Sarvestanis kamera vara en fluga på väggen: kvinnorna lever sina liv som om hon inte fanns och anförtror henne sina djupaste hemligheter. Jag minns en av de starkaste scenerna i *Prostitution bakom slöjan*, där Mina och Fariba blir höga tillsammans, medan deras barn kryper omkring och leker intill dem.

– Ja, hur får jag dig att vara avslappnad? Jag är som jag är, jag gör inte så stor sak av att jag är filmare, för jag vill verkligen komma under skinnet på människor. Jag har inget särskilt sätt, det är det som är hemligheten, säger Nahid Persson Sarvestani.

DET VAR 17 ÅR EFTER flykten till Dubai och vidare till Sverige som hon år 1999 återvände till Iran. Resan resulterade fem år senare i filmen *Prostitution bakom slöjan*. I dokumentären visar hon, utan omvägar och förskönande omskrivningar, två ensamstående, drogberoende mödrar som prostituerar sig.

– Första gången jag åkte tillbaka och såg hur hemskt Iran hade blivit ville jag göra en film om just unga människor, unga tjejer som prostituerar sig.

Oturligt nog hittade hon inte kvinnor som ville ställa upp det året – alla var för rädda. Några år senare åkte Nahid Persson Sarvestani till Iran igen.

– Det var inte alls meningen att göra *Prostitution bakom slöjan* på den resan. Vi hade skaffat tillstånd att filma två vanliga kvinnor som levde tillsammans. Men polisen lät oss inte filma. Varje gång vi var ute och filmade stoppade de oss.

– En dag när jag var ute på stan träffade jag mannen med fåglarna och spådomarna. Jag följde med honom hem och där träffade

”Genom filmen kommer de båda kvinnornas öden, drottningens och filmarens, att flätas samman.”

jag Mina och Fariba. I och med att jag träffade dem där så blev det en naturlig relation mellan oss.

Efter en kort konversation kom det fram att kvinnorna arbetade som prostituerade.

– Jag ville lyssna, kameran var inte så viktig då. Men de sade till mig: ”filma, för vårt liv kan inte bli värre än vad det är”.

I HÖSTAS GICK *Fyra fruar och en man* på SVT. Jag hade uppmärksammat att den skulle gå på tv och bänkade mig. Tung i kroppen stötte jag på en av mina iranska grannar i trapphuset sent på kvällen; hon var på väg ut med hunden, men log inte stort mot mig som hon brukar. Vi tittade dystert på varandra, varpå hon frågade om jag också sett filmen. Samtalet som följde ska inte skrivas ut i dessa spalter, men styrdes av



Nahid Persson Sarvestani beskriver sig först och främst som en människoälskare.

våra fantasier om vad vi skulle göra med den ”vidrige mannen”, som min granne uttryckte det.

På samma självklara sätt som Nahid Persson Sarvestani lyckades få Mina och Fariba att visa sin vardag fick hon fyra kvinnor, gifta med samma man, att prata inför hennes kamera. Idén till filmen föddes redan under arbetet med *Prostitution bakom slöjan*. Förutom att visa hur få rättigheter kvinnor i Iran har var det nyfikenheten – hur är det att leva i ett hus där man måste dela sin man med andra? – som lockade henne, säger Nahid Persson Sarvestani.

– Det är inte alls vanligt med polygami i

Iran. Men det är inte förbjudet, sådana familjer går att hitta.

SAMMA VECKA som de iranska mullorna firar 30-årsdagen av den islamiska revolutionen går Nahid Persson Sarvestanis senaste film *Drottningen* och jag upp på landets biodukar. Under 18 månader följde hon den före detta iranska drottningen Farah Diba Pahlavi som på 1960- och 1970-talen var den vackra drottningen av Iran, ofta omtalad i världens tabloider. Hon målades av västerländsk press som den upplysta, frigjorda och moderna kvinnan, bland annat som direkt resultat av hennes man, shahens, västvänliga



Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.